

155. sz. Egyezmény

a munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről

Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

Amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa hívott össze Genfben, és amely 1981. június 3-án hatvanhetedik ülészakára ült össze, és

Miután úgy határozott, hogy különböző javaslatokat fogad el a munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről, amely kérdés az ülészak napirendjének hatodik pontjaként szerepelt, és

Miután úgy döntött, hogy ezeket a javaslatokat egy nemzetközi Egyezmény formájában adja közre,

a mai napon, 1981. június 22-én, elfogadja az alábbi Egyezményt, amely a „Munkavédelemről szóló 1981. évi Egyezmény” néven idézhető:

I. RÉSZ

HATÁLY ÉS FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

1. cikk

1. Az Egyezmény a gazdasági tevékenység valamennyi ágazatára vonatkozik.

2. Az Egyezményt ratifikáló tagállamok a munkaadói és a munkavállalói képviselői szervezetekkel a lehető legkorábbi szakaszban lefolytatott konzultáció után az Egyezmény alkalmazásából részben vagy egészben kizárhatja a gazdasági tevékenység bizonyos ágazatait, mint pl. a tengerhajózást vagy a halászatot, amelyek tekintetében az Egyezmény alkalmazását illetően érdemi jellegű, speciális problémák merülnek fel.

3. Az Egyezményt ratifikáló minden tagállam az Egyezmény alkalmazásáról a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Alapokmányának 22. cikke alapján előterjesztendő első jelentésében tartozik megjelölni mindazokat az ágazatokat, amelyek e cikk 2. bekezdése alapján ki lettek zárva, köteles továbbá közölni e kizárások indokait, valamint azokat az intézkedéseket, amelyek a kizárásra került ágazatokban munkavállalók kielégítő védelme érdekében foganatosított, későbbi jelentéseiben pedig rá kell mutatni arra, hogy milyen előrehaladást ért el az Egyezmény szélesebb körű alkalmazása területén.

2. cikk

1. A jelen Egyezmény mindazokra a munkavállalókra alkalmazandó, akik a gazdasági tevékenységnek azokban az ágazataiban dolgoznak, amelyekre az Egyezmény kiterjed.

2. Az Egyezményt ratifikáló tagállam, a munkaadói és a munkavállalói képviselői szervezetekkel a lehető legkorábbi szakaszban lefolytatott konzultáció után, részben vagy egészben kizárhatja az Egyezmény alkalmazásából a munkavállalók bizonyos kategóriáit, akiknél sajátos problémák merülnek fel.

3. Az Egyezményt ratifikáló tagállam az Egyezmény alkalmazásáról a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Alapokmányának 22. cikke értelmében előterjesztendő első jelentésében tartozik megjelölni a munkavállalók ama korlátozott kategóriáit, amelyeket jelen cikk 2. bekezdése alapján ki lettek zárva, köteles továbbá közölni az ilyen kizárás indokait, későbbi jelentéseiben pedig rá kell mutatnia arra, hogy milyen előrelépést ért el az Egyezmény szélesebb körű alkalmazása területén.

3. cikk

Jelen Egyezmény szempontjából:

- (a) a "gazdasági tevékenység ágazata" kifejezés felöleli mindazokat az ágazatokat, amelyekben munkavállalókat alkalmaznak, beleértve a közhivatalokat is,
- (b) a "munkavállaló" kifejezés felöleli a foglalkoztatott személyek teljes körét, beleértve a közszolgálatban foglalkoztatottakat is,
- (c) a "munkahely" kifejezés felöleli mindazokat a helyeket, ahol a munkavállalóknak munkájuk miatt tartózkodniuk kell, vagy amelyeket fel kell, hogy keressenek és amelyek a munkaadók közvetlen vagy közvetett ellenőrzése alatt állnak,
- (d) az "előírás" kifejezés minden olyan rendelkezést felölel, amelyet az illetékes hatóság vagy hatóságok törvényerővel ruháznak fel,
- (e) az "egészség" kifejezés a munkával összefüggésben nemcsak azt jelenti, hogy a munkavállaló nem beteg vagy gyenge, hanem magában foglalja az olyan fizikai és szellemi elemeket is, amelyek befolyásolják az egészséget, ami közvetlenül érinti a munkavállalók biztonságát és egészségét.

II. RÉSZ

A NEMZETI POLITIKA ELVEI

4. cikk

1. Minden tagállam köteles az országos körülmények és gyakorlat tükrében, valamint a munkaadói és a munkavállalói legrepresentatívabb érdek-képviselői szervezetekkel lefolytatott konzultáció után kialakítani, megvalósítani és időközönként felülvizsgálni a munkavállalók biztonságára, egészségére és a munkakörnyezetre vonatkozó nemzeti politikáját.

2. Ennek a politikának az a célja, hogy megelőzze azokat a baleseteket és egészségi ártalmakat, amelyek a munkából erednek, a munkához kapcsolódnak, vagy a munka során következnek be azért, hogy minimumra csökkenti a munkakörnyezetből eredő kockázatok okait abban a mértékben, amelyben ez a gyakorlatban ésszerűen megvalósítható.

5. cikk

A jelen Egyezmény 4. cikkében jelzett politikának tekintettel kell lennie az alábbi fő tevékenységi körökre, amennyiben azok kihatnak a munkavállalók biztonságára, egészségére és a munkakörnyezetre:

- (a) a munka anyagi összetevőinek (munkahely, munkakörnyezet, szerszámok, gépek és felszerelések, vegyi, fizikai és biológiai anyagok és reagensek, munkafolyamatok) tervezése, kikísérletezése, kiválasztása, pótlása, felszerelése, berendezése, használata és karbantartása,
- (b) azok a kapcsolatok, amelyek a munka anyagi összetevői és ama személyek között állnak fenn, akik a munkát végzik vagy ellenőrzik, valamint a gépek, az anyagok, a munkaidő, a munkaszervezés és a munkafolyamatok hozzáigazítása a munkavállalók fizikai és szellemi képességeihez,
- (c) azoknak a személyeknek a képzése (ideértve a továbbképzést), képzettsége, motivációja, akik különböző minőségben be vannak vonva a munkavállalók megfelelő biztonsági és egészségi színvonala érdekében folytatott munkába,
- (d) a kommunikáció és együttműködés a munkacsoport és az üzem szintjén és minden más megfelelő felső szinten, beleértve az országos szintet is,
- (e) a munkavállalók és képviselőik védelme minden olyan fegyelmi intézkedéssel szemben, ami azoknak a cselekményeknek a következménye, amelyeket az ezen Egyezmény 4. cikkében foglalt politikával összhangban jogosan fejtettek ki.

6. cikk

A fenti 4. cikkben említett politikának a meghatározása során pontosan meg kell jelölni a hatóságok, a munkaadók, a munkavállalók és más érintett személyek funkcióit és felelősségét a munkavállalók biztonsága, egészsége és munkakörnyezete vonatkozásában, figyelembe véve a felelősségük kiegészítő jellegét, valamint az országos körülményeket és gyakorlatot.

7. cikk

A munkavállalók biztonságának, egészségének és a munkakörnyezetnek a helyzete megfelelő időközökben átfogó vizsgálat tárgyát kell hogy képezze, valamennyi szektorra vagy egyes szektorokra kiterjedően, hogy feltárják a nagyobb problémákat, kifejlesszék megoldásuk hatékony eszközeit és a foganatosítandó intézkedések sorrendjét, és értékeljék az elért eredményeket.

III. RÉSZ

ORSZÁGOS SZINTEN FOGANATOSÍTANDÓ INTÉZKEDÉSEK

8. cikk

Minden tagállam törvények és rendelkezések útján vagy az ország körülményeinek és gyakorlatának megfelelő bármely más módon és a munkaadók és munkavállalók szervezeteivel való konzultáció után tartozik olyan intézkedéseket foganatosítani, amelyek szükségesek lehetnek arra, hogy érvényt szerezzenek a jelen Egyezmény 4. cikkében foglaltaknak.

9. cikk

1. Megfelelő és alkalmas felügyeleti rendszerrel biztosítani kell a munkavállalók biztonságára, egészségére és munkakörnyezetére vonatkozó törvények és rendeletek végrehajtását.

2. A felügyeleti rendszernek megfelelő büntetéseket kell előírnia a törvények és előírások megsértésének esetére.

10. cikk

Intézkedéseket kell foganatosítani, hogy tanácsokkal segítsék a munkaadókat és a munkavállalókat, hogy eleget tudjanak tenni törvényes kötelezettségeiknek.

11. cikk

A jelen Egyezmény 4. cikkében jelzett politika érvényre juttatása érdekében az illetékes hatóságnak vagy hatóságoknak biztosítaniuk kell a következő tevékenységek fokozatos kifejtését:

- (a) ahol azt a kockázatok jellege és foka megkívánja, azoknak a feltételeknek a meghatározása, amelyek érvényesek az üzemek tervezésére, építésére és berendezésére, üzembe helyezésére, lényeges átalakítására vagy az eredeti rendeltetésüket érintő jelentős változtatásokra, valamint a munka során alkalmazott műszaki berendezés biztonságára és az illetékes hatóságok által meghatározott eljárások alkalmazására;
- (b) azoknak a munkafolyamatoknak, anyagoknak és reagenseknek a meghatározása, amelyeknek a használatát meg kell tiltani, korlátozni kell, vagy az illetékes hatóság vagy hatóságok engedélyezése vagy ellenőrzése alá kell rendelni több anyag vagy reagens egyidejű hatása által előidézett kockázatokat figyelembe kell venni;
- (c) olyan eljárások megállapítása és alkalmazása, amelyek előírják a balesetek és foglalkozási betegségek bejelentését a munkaadók által, és ha ez indokolt, a biztosítási intézetek és más közvetlenül érintett szervek és személyek által, és a balesetekre és foglalkozási betegségekre vonatkozó évi statisztikák szolgáltatása;
- (d) vizsgálatok eszközzése, ha egy üzemi baleset, foglalkozási betegség, vagy egyéb egészségi ártalom, amely a munka során keletkezett vagy azzal összefüggésben van, arra mutat, hogy súlyos veszélyhelyzet áll fenn;
- (e) éves információk publikálása a 4. cikkben jelzett politika érdekében foganatosított intézkedésekről, valamint az üzemi balesetekről, foglalkozási betegségekről és egyéb egészségügyi ártalmakról, amelyek a munka során vagy azzal kapcsolatban keletkeztek;
- (f) kutatási módszerek bevezetése és fejlesztése a vegyi, fizikai és biológiai reagensek vizsgálatára a munkavállalók egészségére gyakorolt ártalmas hatásuk szempontjából, az országos körülmények és lehetőségek figyelembevételével.

12. cikk

Összhangban a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal, intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy azok a személyek, akik gépeket, felszereléseket vagy anyagokat terveznek, gyártanak, importálnak, forgalomba hoznak vagy egyéb módon átengednek:

- (a) ésszerű és gyakorlatilag megvalósítható mértékben győződjenek meg arról, hogy a szóban forgó gépek, felszerelések és anyagok nem jelentenek veszélyt azon személyek biztonságára és egészségére, akik azokat szabályszerűen használják;
- (b) nyújtsanak információkat a gépek és berendezések szabályos felszereléséről és használatáról, valamint az anyagok szabályszerű felhasználásáról, valamint arról a kockázatról, amit a gépek és berendezések jelentenek, és a vegyi anyagok, valamint a fizikai és biológiai termékek veszélyes sajátosságairól, végül arról, hogyan lehet a kockázatokat elkerülni;
- (c) folytassanak tanulmányokat és kutatásokat, vagy bármely más módon folyamatosan tájékozódjanak a tudományos és műszaki ismeretek fejlődéséről, amelyek szükségesek ahhoz, hogy eleget tehessenek a jelen cikk (a) és (b) bekezdéseiből eredő kötelezettségeknek.

13. cikk

Az olyan munkavállalót, aki elkerül egy olyan munkahelyzetet, amelyről joggal hihette, hogy közvetlen és súlyos veszélyt jelent az életre vagy az egészségére, az országos körülményeknek és gyakorlatnak megfelelően védelmében kell részesíteni az indokolatlan következményekkel szemben.

14. cikk

Az ország viszonyainak és gyakorlatának megfelelően intézkedéseket kell tenni, hogy előmozdítsák a munkahelyi biztonság egészségügyi és a munkakörnyezet kérdéseinek az oktatási és képzési tananyagokba való felvételét minden szinten, beleértve a felsőfokú műszaki, orvosi és szakmai oktatást is, oly módon, hogy ez megfeleljen valamennyi munkavállaló képzési igényeinek.

15. cikk

1. Annak érdekében, hogy biztosítsák az egységességet jelen Egyezmény 4. cikkében jelzett politika és ennek alkalmazására tett intézkedések között, minden tagállam köteles a lehető legkorábbi szakaszban a legrepresentatívabb munkaadói és munkavállalói szervezetekkel folytatott konzultációk, és indokolt esetben más megfelelő szervekkel folytatott konzultáció után, az országos viszonyoknak és gyakorlatnak megfelelő intézkedéseket tenni, amelyek a szükséges koordinációt hivatottak biztosítani a különböző, jelen Egyezmény II. és III. Részének érvényre juttatásával megbízott hatóságok és szervek között.

2. Minden esetben, amikor ezt a körülmények megkövetelik, valamint az országos körülmények és gyakorlat ezt megengedi, ezek a megegyezések foglalják magukba egy központi szerv létesítését is.

IV. RÉSZ

INTÉZKEDÉSEK A VÁLLALATOK SZINTJÉN

16. cikk

1. A munkaadóktól meg kell követelni, hogy a munkahelyek, a gépek, a felszerelések és a munkafolyamatok, amelyek ellenőrzésük alá tartoznak, ésszerű és a gyakorlatban megvalósítható mértékben biztonságosak legyenek, és ne képezzenek veszélyt a munkavállalók egészségére.

2. A munkaadóktól meg kell követelni, hogy az ellenőrzésük alá tartozó vegyi, fizikai és biológiai anyagok és reagensek, ha megfelelő védelmi intézkedéseket hoztak, ésszerű és a gyakorlatban megvalósítható mértékben ne jelenthessenek veszélyt az egészségre.

3. A munkaadóktól meg kell követelni, ha ez szükséges, hogy gondoskodjanak megfelelő védőruházatról és védőfelszerelésekről, hogy a balesetek veszélye és az egészségre káros hatások ésszerű és a gyakorlatban megvalósítható mértékben megelőzhetőek legyenek.

17. cikk

Minden olyan esetben, ha két vagy több vállalat végez egyidejűleg tevékenységet ugyanazon a munkahelyen, együtt kell működniük a jelen Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazásában.

18. cikk

A munkaadóktól meg kell követelni, hogy szükség esetén fogantossítsanak olyan intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy váratlan helyzetekben és baleset esetén úrrá legyenek a helyzeten, beleértve az elsősegélynyújtást biztosító megfelelő eszközöket is.

19. cikk

Intézkedéseket kell fogantossítani vállalati szinten, amelyek szerint:

- (a) a munkavállalók munkájuk keretében működjenek közre a munkaadókra háruló kötelezettségek teljesítésében,
- (b) a munkavállalók képviselői az üzemekben működjenek együtt a munkaadókkal a munkahelyi biztonság és a munkaegészségügy területén,
- (c) a munkavállalók képviselői az üzemekben kapjanak elégséges információt a munkaadóktól a munkahelyi biztonság és a munkavállalók egészségének biztosítására tett intézkedésekről; kikérhetik képviselői szervezeteik véleményét ezekről az információkról, feltéve, hogy nem tárnak fel kereskedelmi titkokat,
- (d) a munkavállalókat és képviselőiket az üzemben megfelelő képzésben kell részesíteni a munkavállalók biztonsága és a munkaegészségügy tekintetében,
- (e) munkavállalókat vagy képviselőiket és adott esetben az érdek-képviselői szerveket a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban fel kell hatalmazni arra, hogy megvizsgálják a munkájukhoz kapcsolódó valamennyi biztonsági és egészségügyi kérdést, és a munkaadóknak ki kell ezzel kapcsolatosan kérniük véleményüket; e célból, kölcsönös megállapodás alapján, igénybe lehet venni üzemén kívüli szakértőket is,
- (f) a munkavállaló köteles azonnal jelenteni közvetlen felettesének minden olyan helyzetet, amelyről joggal vélheti, hogy az közvetlen és súlyos veszélyt jelent életére és egészségére; mindaddig, amíg a munkaadó szükség esetén nem fogantossított

intézkedést ennek orvoslására, a munkaadó nem követelheti a munkavállalótól a munka újbóli felvételét egy olyan helyzetben, amelyben közvetlen és súlyos veszély forog fenn a munkavállaló életére és egészségére.

20. cikk

A vezetés és a munkavállalók és/vagy képviselőik közötti, üzemen belüli együttműködés lényeges elemét kell, hogy képezze a jelen Egyezmény 16-19. cikkeiben foglalt rendelkezések alapján foganatosított szervezeti és egyéb intézkedéseknek.

21. cikk

A biztonsági és munka-egészségügyi intézkedések nem járhatnak semmiféle költséggel a munkavállaló terhére.

V. RÉSZ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

22. cikk

A jelen Egyezmény nem jelenti semmilyen meglévő nemzetközi munkaügyi Egyezmény vagy Ajánlás módosítását.

23. cikk

A jelen Egyezmény hivatalos ratifikációit a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójával kell közölni nyilvántartásba vétel céljából.

24. cikk

1. A jelen Egyezmény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet tagállamai közül csak azokra nézve kötelező, amelyeknek ratifikációit a főigazgató nyilvántartásba vette.

2. Az Egyezmény azon időponttól számított tizenkét hónap múlva lép hatályba, amikor két tagállam részéről történt ratifikációt a főigazgató nyilvántartásba vette.

3. A továbbiakban a jelen Egyezmény minden további tagállamra nézve tizenkét hónappal azután lép hatályba, hogy a tagállam ratifikációját nyilvántartásba vették.

25. cikk

1. A jelen Egyezményt ratifikáló tagállam a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójával egy nyilvántartásba vétel céljából közölt nyilatkozat útján mondhatja fel az Egyezményt első hatálybalépésének időpontjától számított tíz év elteltével. Az ilyen felmondás a nyilvántartásba vételét követő egy év elteltével válik hatályossá.

2. Az a tagállam, amely a jelen Egyezményt ratifikálta, és amely az előző bekezdésben említett tízéves időszak lejártá után egy éven belül nem él a jelen cikkben biztosított

felmondási jogával, újabb tízéves időszakra kötelezettségben marad. Ezt követően minden tíz év elteltével mondhatja fel a jelen Egyezményt a jelen cikkben előírt feltételek szerint.

26. cikk

1. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet valamennyi tagállamát köteles értesíteni a Szervezet tagállamai által vele közölt valamennyi ratifikálás, illetve felmondás nyilvántartásba vételéről.

2. A főigazgató a második ratifikáció nyilvántartásba vételéről küldött értesítésével egyidejűleg felhívja a Szervezet tagállamainak a figyelmét az Egyezmény hatálybalépésének időpontjára is.

27. cikk

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója az előző cikkek rendelkezéseivel összhangban nyilvántartásba vett ratifikációkat és felmondásokat az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. cikke értelmében valamennyi részletükben nyilvántartásba vétel céljából megküldi az Egyesült Nemzetek főtitkárának.

28. cikk

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa az általa szükségesnek ítélt időpontokban jelentést terjeszt az Általános Konferencia elé a jelen Egyezmény helyzetéről, és megvizsgálja, kívánatos-e a Konferencia napirendjére tűzni az Egyezmény részleges vagy teljes módosításának kérdését.

29. cikk

1. Ha a Konferencia a jelen Egyezményt részben vagy egészében módosító új Egyezményt fogad el, akkor az új Egyezmény eltérő rendelkezése hiányában

- (a) az új módosító Egyezmény valamely tagállam által történő ratifikálása, tekintet nélkül a fenti 25. cikk rendelkezéseire, *ipso jure* magában foglalja a jelen Egyezmény azonnali felmondását, amennyiben és amikor az új módosító Egyezmény hatályba lép;
- (b) az új módosító Egyezmény hatálybalépésekor lezárul a jelen Egyezmény ratifikálásának lehetősége a tagállamok előtt.

2. A jelen Egyezmény jelenlegi formájában és tartalmával mindenképpen érvényben marad mindazon tagállamokra nézve, amelyek a jelen Egyezményt ratifikálták, de a módosító Egyezményt nem.

30. cikk

A jelen Egyezmény szövegének angol és francia változata egyaránt hiteles.